

Toezicht op naleving van wetgeving

mr. H.J.A. Schaap, plv. hoofdinspecteur van de Volksgezondheid
voor de Milieuhygiëne

Wetten maken is een goede zaak, want zonder regels lopen zaken snel uit de hand. Een teveel aan regels kan wel eens averechts werken, maar als je het over de bescherming van ons milieu hebt, moet je op heel wat gebieden paal en perk stellen. Wetten en regels zijn dus nuttig, maar je hebt er niet veel aan als je er niet op toeziet dat ze worden nageleefd. Het is dan ook de taak van de overheid om niet alleen wetten te maken, maar ze ook te handhaven.

Handhaving

Recente milieuschandalen bijvoorbeeld met chemisch afval, zoals Uniser bij de Moerdijk, of gebrekkig toezicht zoals bij Booy Clean in de Rotterdamse haven en de vele gevallen van bodemverontreiniging door onverantwoord handelen in het verleden - dat zijn allemaal zaken die maken dat de handhaving (toezicht op naleving van wetgeving) thans in het brandpunt van de belangstelling staat.

Minister Winsemius heeft er zelf op gewezen hoe noodzakelijk het is ook de schakel van de handhaving veel aandacht te geven, evenveel als aan vergunningverlening of aan normstellingen. Dat toezien op de naleving van wetten is een zaak voor de gemeente, bijvoorbeeld als het gaat om de Hinderwetvergunning van een bedrijf; van de waterbeheerder zoals een zuiveringsschap als het gaat om lozingen in het water en van de provincie als het bijvoorbeeld gaat om een groter bedrijf dat veel lawaai maakt of veel luchtverontreiniging veroorzaakt. Ook het Rijk heeft een toezichttaak op milieugebied en die taak is in belangrijke mate toevertrouwd aan de Inspectie Milieuhygiëne van het Staattoezicht op de Volksgezondheid. De Inspectie let er op dat gemeenten en provincies zelf toezicht uitoefenen en ze heeft ook een eigen rechtstreekse toezichttaak wanneer het gaat om zaken waarvoor het Rijk zelf een vergunning afgeeft zoals voor het verwerken van chemisch afval of wanneer de centrale overheid algemene regels stelt zoals over de hoeveelheid lood, die maximaal in benzine mag zitten. Die eigen toezicht-

taak van het Rijk komt ook om de hoek kijken als de centrale overheid bepaalt dat je een bepaald bestrijdingsmiddel alleen maar voor die en die toepassing mag gebruiken.

Opleiding en controle chemisch afval

Omdat er vooral nogal wat mis is met de manier waarop wordt omgesprongen met chemisch afval, ondanks het feit dat de wet duidelijk zegt wat wel en niet mag, is besloten tot het uitvoeren van een Intensiveringsprogramma handhaving wetgeving chemische afvalstoffen. Dat programma is midden 1984 gestart en wil er voor zorgen dat de controle sterk wordt opgevoerd, zodat het onverantwoord omgaan met dat afval ophoudt.

Daarbij wordt samen met de politie en met andere opsporingsdiensten strenger opgetreden tegen opzettelijke wetsovertreders en wordt vaker dan in het verleden de officier van justitie ingeschakeld.

Omdat er zo'n 150 bedrijven zijn die chemisch afval en afgewerkte olie inzamelen of verwerken, maar er wel 150.000 bedrijven zijn waar chemisch afval ontstaat en die het kwijt moeten, wordt er nauw samengewerkt door de Inspectie met de provincies en de gemeenten. Want meer toezicht betekent meer mankracht inzetten. Weliswaar wordt de Inspectie Milieuhygiëne voor dat doel uitgebreid en wordt er voor opsporingszaken een speciaal team, het z.g. Milieubijstandsteam gevormd. Maar dit is niet genoeg om zoveel bedrijven op een praktische manier regelmatig te controleren. Daarvoor is de hulp van de gemeentelijke Hinderwetdienst en de provinciale milieudienst hard nodig. Om goed te kunnen controleren moet je wat van chemisch afval en van de productieprocessen waarbij dat afval ontstaat, afweten. Vandaar dat het Intensiveringsprogramma van de Inspectie er in voorziet die ambtenaren daarbij te helpen door hen instructieboeken en voorlichting te geven en door cursussen op te zetten.

Opleiding en training is ook nodig om zo nodig op de goede manier een proces-verbaal op te maken. Want het is de bedoeling dat die toezichtambtenaren ook opsporingsbevoegdheid hebben, maar dat krijg je binnenkort alleen nog maar als je daarvoor een opleiding hebt gevolgd.

Er volgen nu in het hele land enkele honderden mensen een cursus opsporing aan de Bestuursacademies.

Hoe nodig het is dat ook de gemeenten een oogje in het zeil houden als het om chemisch afval gaat, blijkt wel als je nagaat hoe het in Nederland gesteld is met zoiets eenvoudigs als het afval dat ontstaat bij het reinigen van kleding. Dat gebeurt in z.g. *chemische wasserijen* waarvan je er in elke grotere plaats wel enkele vindt. Men gebruikt daarvoor perchloorethyleen, zeg maar vlekkenwater en na zo'n wasbeurt blijft er een bezinksel met die stof in de machines achter. Dat spul is chemisch afval en mag niet zo maar met de vuilnisman mee. Dat staat duidelijk te lezen in een uitvoeringsbesluit van de Wet chemische afvalstoffen. Toch bleek bij een controle-onderzoek in Noord-Holland bij deze chemische wasserijen, waaraan alle Noordhollandse gemeenten meewerkten, dat slechts 10% van al die bedrijven zich aan de wet hield. De rest zat fout.

Nu is het zeker niet zo dat ze het allemaal opzettelijk verkeerd deden. Veel had te maken met vergeetachtigheid, onkunde en nonchalance. In zo'n geval ga je niet onmid-

dellijk elk van die bedrijven voor de rechter dagen. Het is duidelijk dat met een goede voorlichting en een herhaling van de controle veel verbetering valt te bereiken.

Al zal wie het hardnekkig fout blijft doen, uiteindelijk met een proces-verbaal worden geconfronteerd.

Samenwerking Rijk, provincie en gemeente

Uit dit voorbeeld blijkt hoe nodig het is dat je niet volstaat met een wet uit te vaardigen, maar dat je ook op de naleving ervan moet toezien. Dat je dat als Inspectie Milieuhygiëne niet alleen af kan, zal ook duidelijk zijn: het ging hier in één provincie al om enkele honderden bedrijven van één type. Er staat nog een aantal typen bedrijven op het programma zoals autospuiterijen, drukkerijen en galvaniseerinstallaties. Ook daar ontstaat nogal wat chemisch afval dat niet op de juiste plek terecht komt. Daarnaast zijn er nog tal van gespecialiseerde bedrijven, grote en kleine, die met chemische stoffen werken en waarbij chemisch afval ontstaat. Ook daarop moet worden toegezien. Dat kan alleen slagen als Rijk, provincie en gemeente de handen samen uit de mouwen steken.

Als vermeld gaat het op de eerste plaats vaak vooral om voorlichting wanneer je mensen tot naleving van de wet wil brengen.

Je moet goed uitleggen wat de wet van je verlangt, waar je op moet letten, wat wel en wat geen chemisch afval is etc. Als je de nodige instructies liefst in een handige gedrukte vorm hebt achtergelaten, kan men zich bij een volgende controle - die dus altijd nodig is - niet meer erop beroepen dat men van niets wist. Voorlichting en voorlichtingsmateriaal nemen dan ook een belangrijke plaats in in het Intensiveringsprogramma handhaving wetgeving chemische afvalstoffen.

Niet-landbouwmiddelen

Controle, voorlichting en vinger aan de pols houden is ook van essentieel belang gebleken, waar het gaat om het naleven van dat deel van de Bestrijdingsmiddelenwet dat betrekking heeft op bestrijdingsmiddelen die buiten de landbouw worden toegepast. Zoals bekend ziet de Algemene Inspectie Dienst van Landbouw en Visserij toe op het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

De niet-landbouwmiddelen is een zaak van met name de minister van V.R.O.M. Om een indruk te hebben hoe het staat met de naleving van de wet ten aanzien van de niet-landbouwmiddelen, zoals koelwaterbiociden, desinfectiemiddelen, algenwerende verven, middelen om stoffen motecht te maken, houtconserveringsmiddelen e.d. wordt thans op een aantal plaatsen in ons land een onderzoek ingesteld.

Ook hierbij is al gebleken dat de Bestrijdingsmiddelenwet lang niet overal en in elk opzicht wordt nageleefd, terwijl ook nogal eens toestanden in strijd met de Hinderwet worden aangetroffen. Omdat het hier zeker niet om onschuldige stoffen gaat, worden gerichte acties thans voorbereid, waarbij de regionale Inspecties Milieuhygiëne in belangrijke mate het voortouw hebben.

Schadeclaims

Zoals bekend vallen ook de middelen, waarmee dierplagen bestreden worden onder dat deel van de Bestrijdingsbestrijdingwet, waarop de Minister van V.R.O.M. en dus de Inspectie Milieuhygiëne toezicht uitoefent.

Het is bekend dat er ook op dit gebied nog wel wat te verbeteren valt. Gewezen wordt op het gebruiken van niet of niet meer toegelaten middelen en op het preventief toepassen of anderszins in afwijking van wettelijk gebruiksvoorschrift handelen met wel toegelaten middelen. Ook het verantwoord handelen met restanten bestrijdingsmiddelen is nog lang niet altijd een vanzelfsprekende zaak.

Het is daarom nodig dat ambtenaren van de gemeenten, zowel als zij zelf een bestrijding uitvoeren als wanneer zij dat door anderen laten doen, alert zijn op dit soort dingen. Ook voor ongediertebestrijders in dienst van bedrijven geldt: let op uw zaak.

Want handelen in strijd met de wet kan een hoop narigheid veroorzaken. Enerzijds omdat de overheid scherper op u gaat letten en anderzijds omdat onverantwoord handelen met bestrijdingsmiddelen ook de bedrijven geld kan gaan kosten vanwege schadeclaims van gedupeerden. Zo'n schadevergoeding kan bijvoorbeeld opgeëist worden wanneer een huis na de verkeerde behandeling gekregen te hebben, onbewoonbaar geworden blijkt te zijn, zoals bij het toepassen van niet voor het doel toegelaten houtconserveringsmiddelen of insectenbestrijdingsmiddelen al eerder is voorgekomen. Maar niet alleen „pijn aan de portemonnaie" mag de reden zijn om zich aan de wet te houden; het gaat vooral ook om het besef dat ons milieu grote schade kan lijden ten gevolge van onzorgvuldig omgaan met deze middelen. Dat moet er toe leiden dat men zijn gezond verstand gebruikt.

Al de inspanningen op het gebied van de handhaving zijn er dan ook op gericht om er voor te zorgen dat de milieuwetten worden nageleefd. Want die wetten hebben we als samenleving met ons allen in het leven geroepen om het milieu in stand te houden, te beschermen.

Deskundigen op het gebied van de bestrijding van dierplagen weten wat de effecten van een verkeerd gebruik van bestrijdingsmiddelen kunnen zijn. Ook door ongediertebestrijdingsdiensten en -bedrijven moet al het mogelijke worden gedaan om een goed en verstandig gebruik van bestrijdingsmiddelen te bevorderen en onnodig gebruik ervan te voorkomen. Als ook bij de ongediertebestrijding de wetten worden nageleefd, zal dat er toe bijdragen dat ons milieu beter kan worden gehandhaafd.